

Kronik

1. april - 30. juni 1990

Sensationelt nodefund

Som en udløber af undersøgelserne i anledning af Christian IV-året 1988 er der i Flensborg gjort et nodefund, som har vist sig at være en af de væsentligste kilder til den ældre danske musikhistorie; fundet omfatter ikke mindre end 24 unica fra tidsrummet ca. 1565 - ca. 1600, en periode af dansk musikhistorie, som vi kun kender ganske få værker fra.

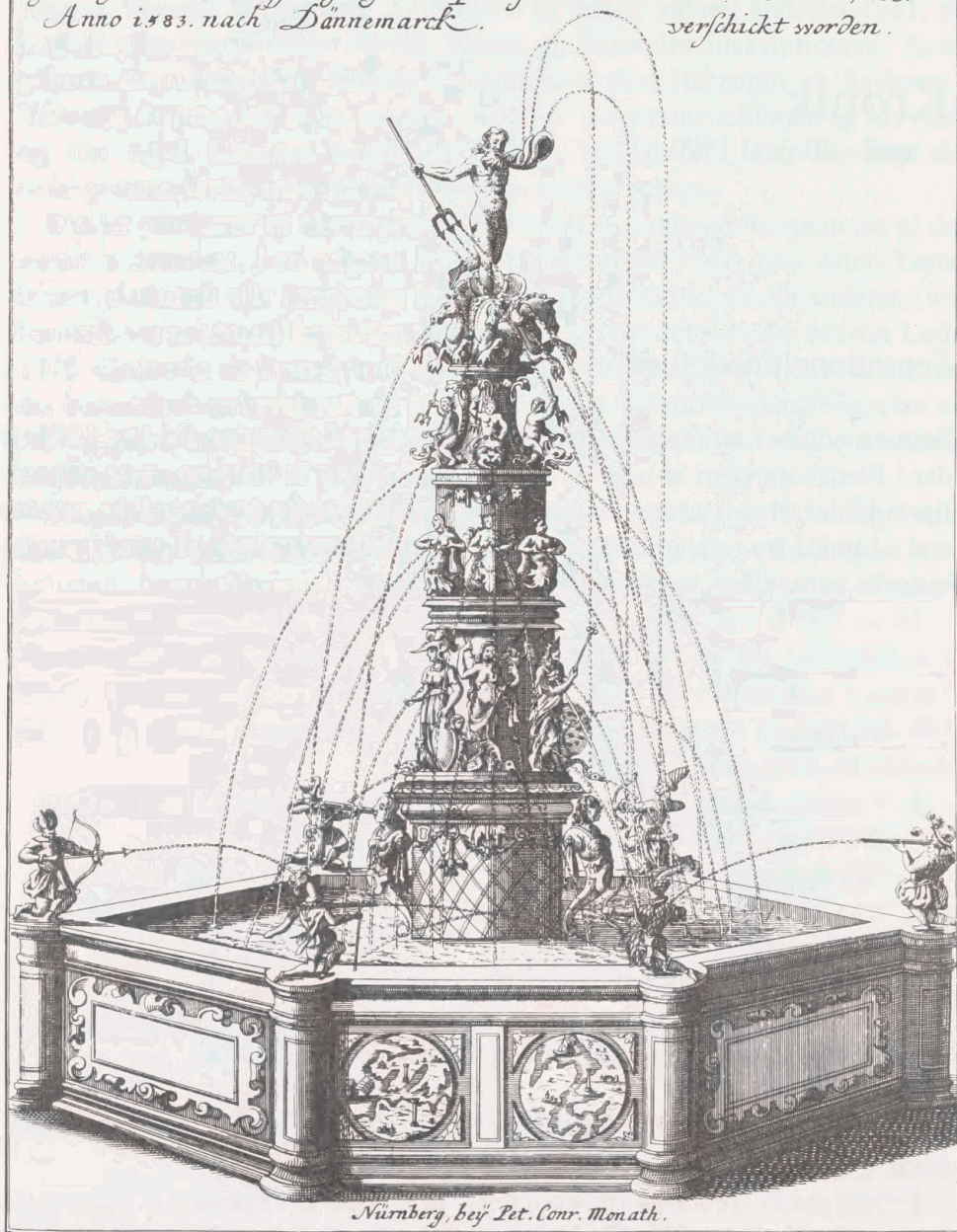
Disse 400 år gamle ukendte musikaler har oprindeligt tilhørt flensborgeren Johannes Hartmann (†1606); han var rentemester hos enkedronning Sophie (Frederik II's dronning) og ses at have overladt musikalerne til Skt. Nikolai Kirke i Flensborg. Samlingen, som indeholder værker af 5 "nye" danske komponister, omfatter bl.a. følgende:

1. "Springvandsmusik" fra 1583, skrevet til opstillingen af den berømte Nürnberg-fontæne på Kronborg Slot;
2. Bryllupsmusik for en række navngivne personer fra 1585-1590, bl.a. musik til prinsesse Elisabeths bryllup med hertug Heinrich Julius af Braunschweig-Wolfenbüttel;
3. Den ældste flerstemmige danske messe;
4. Den eneste eksisterende komposition af Frederik II's hofkapelmester, Arnoldus de Fine, m.m.

Museumsinspektør Ole Kongsted har bestemt og beskrevet dette enestående fund.

Fundet publiceredes på forskellig vis: Et udvalg af værkerne er udgivet på grammofoonplade og CD; afholdelse af en koncert i Frederiksborg Slotskirke 19. april 1990, som sendtes direkte i Danmarks Radio; udstillingen *Festmusik fra Renaissance* på Frederiksborg Slot 19. april - 15. juni 1990; og endelig udgivelsen af "Springvandsmusikken" i en facsimileudgave.

TAB. XI. pag. 293.
 Georg Labenswolffs großer Springbrunnen, aus Metall, der
 Anno 1583. nach Dännemarck. verschickt worden.

Kobberstik af Kronborg-fontænen, Nürnberg 1582, forfærdiget af Georg Labenwolf på bestilling af Frederik II. Stukket er fremstillet på grundlag af en tegning af W. J. von Stromer. - Fra Johann Gabriel Doppelmayr: Historische Nachricht von den Nürnbergschen Mathematicis und Künstlern. Nürnberg 1730.

IN LAVDEM RE- GII FONTIS.

Discantus. 6. vocum.

F On-
tem,perpetuis quem duxit ad æthera lym-
phis Plurimus ingenii, Rex FRIDERICE, ij
Nymphæ cum Mufis, cum Mufis, ij Nymphæ cum Mufis, Dryades,
Dryades, facilesque Napææ, Dryades, ij Vnanimi celebrem
voce melôque ca- nunt. Adfpice, ij quanta fluenta,
quanta fluenta, ij quanta fluenta, vomant. Sirenum fundunt liqui-
dissima mulcra mamillæ: Heic Ve- nus, Júnoque regna ge-

Side af Kronborg-motetterne. I alt var der 3 motetter, skrevet af en "berømt musiker", hvis navn desværre ikke kendes. Teksterne er af Nürnberg-rådmanden Joachim Pömer, skrevet i 1581-82, i anledning af færdiggørelsen af Kronborg-fontænen 1582. Noderne tilhører Bibliothek des Alten Gymnasium i Flensburg.

I et samarbejde mellem Danmarks Radio, Dansk Selskab for Musikforskning, Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg og Det kongelige Bibliotek præsenteredes musikken som en fødselsdagsgave til Dronning Margrethe i anledning af Hendes Majestæts 50-års fødselsdag i april 1990.

Niels W. Gade 1817 - 1890

I anledning af 100-året for komponisten Niels W. Gades død viste Det kongelige Bibliotek fra 15. juni til 30. september 1990 en udstilling, der søgte at belyse hans betydning for dansk musikliv.

Niels W. Gade fik sit gennembrud som komponist i 1840 med den prisbelønnede ouverture *Gjenklang af Ossian*. Uropførelsen i Leipzig i 1843 af hans første symfoni *På Sjølund's fagre sletter* ved Felix Medelssohn-Bartholdy skaffede ham engagement ved Gewandhaus-koncerterne og adgang til miljøet omkring Robert Schumann og Medelssohn-Bartholdy, hvem han i 1847 efterfulgte som koncerternes chefdirigent.

Krigen 1848-50 førte ham tilbage til København, hvor han som leder og dirigent gjorde Musikforeningen til midtpunkt i byens musikliv.

Gade fortsatte med at komponere og deltog samtidig i oprettelsen af Københavns Musikkonservatorium, hvis direktør han blev i 1857. Ved siden af passede han sit arbejde som organist, - først i Garnisons Kirke, sidenhen i Holmens Kirke.

Hele sit liv var Niels W. Gade håndværkersønnen, der bramfri og ligetil formidlede unge talenter uddannelse, men som dirigent og underviser var han autoriteten og *Altherskeren Zeus*, ganske som sin læremester Mendelssohn-Bartholdy.

I dag huskes han måske bedst som komponisten til *I Østen stiger Solen op*, *Barn Jesus i en Krybbe lå*, *Elverskud*, og som medkomponist til *Napoli* og *Et Folkesagn*.

Det kongelige Bibliotek rummer både trykte og håndskrevne noder, fra Niels W. Gades allertidligste forsøg til de skelsættende værker. Udover noderne viste udstillingen breve, fotografier og andet materiale, som belyste denne enestående personlighed i dansk musikliv, der trods sin europæiske berømmelse som komponist og dirigent alligevel efter 5 år i udlandet foretrak at vende hjem til sit elskede Danmark.

Udstillingen blev redigeret af Jens Egeberg og Susanne Thorbek, Det kongelige Biblioteks Musikafdeling, og ballethistorikeren Knud Arne Jürgensen.

"En negergalleri-indgang i Anniston, Alabama". Fotografi af Peter Sekaer, ca. 1935.

Peter Sekaer - fotografier fra 1930'ernes USA

Det kongelige Bibliotek arrangerede i Rundetårn i juni-juli 1990 en udstilling med fotografier af Peter Sekaer.

Peter Sekaer (1901-1950) var født i København, men emigrerede i 1918 - 17 år gammel - til USA, hvor han boede indtil sin død.

I 1930'erne arbejdede han som fotograf for den amerikanske regering. Dette var under depressionen, hvor præsident Franklin D. Roosevelt iværksatte sin New Deal-politik. For at vinde forståelse for denne politik blev der ansat et stort korps af nogle af Amerikas mest fremragende fotografer. Disse fotografer skulle sørge for at retfærdiggøre Roosevelts politik ved med deres dokumentariske billeder at vise, at der var behov for New Deal-programmerne. Programmer der gik ud på - både i byerne og i landdistrikterne - at hjælpe ofrene for depressionen.

Billederne på udstillingen viste motiver spændende fra Boston i nord til New Orleans i syd. Motiverne fra Sydstaterne stammer fortrinsvis fra en tur, Peter Sekaer tog ud på sammen med sin ven og kollega, fotografen Walker

Evans. Derudover er der en del motiver fra New York City, hvor Peter Sæker sammen med fotografen Berenice Abbott fotograferede gademiljøer og mennesker.

Peter Sæker er stort set ukendt for et dansk publikum. I USA, derimod, har interessen for hans billeder været stærkt stigende i de senere år, og han er i USA repræsenteret i flere udstillinger. Blandt andet i National Archives, i Library of Congress og i Museum of Modern Art.

Det kongelige Bibliotek vil gerne råde bod på det danske ukendskab til Peter Sæker og hans billeder. Udstillingen i Rundetårn er første skridt på vejen.

Til udstillingen publiceredes en gennemillustreret katalog med både dansk og engelsk tekst.

Dramatisk Bibliotek er flyttet

Selskabet Dramatisk Bibliotek har efter længerevarende forhandlinger indgået en aftale med Kulturministeriet om vederlagsfri overdragelse af Dramatisk Biblioteks samlinger til Det kongelige Bibliotek.

Selskabet stiftedes den 25. marts 1939 af teaterinteresserede fagfolk med det formål at oprette og drive et bibliotek for nyere dramatisk litteratur af aktuel interesse for danske teatre. Bibliotekets drift finansieredes oprindeligt af private midler, men i de senere år har Det kongelige Bibliotek i al væsentlighed overtaget driftsomkostningerne.

Kernen i Dramatisk Biblioteks samlinger er ca. 13.000 bind utrykte teatermanuskripter, rollehæfter o.lign. både af oversatte og originale tekster, heriblandt en næsten komplet samling af Dagmar Teatrets, Casino's og Folke-teatrets repertoire, samlinger af skuespil fra ældre teatre og teaterforlag samt hørespil fra Danmarks Radios begyndelse. Fra 1960'erne påbegyndtes en systematisk indsamling af alt, hvad der opføres på større danske teatre, Radio- og TV-teatret.

Dramatisk Bibliotek har hidtil haft til huse i Universitetsbiblioteket i Fiolstræde, men blev for fuldt ud at kunne leve op til sit formål og hovedopgave som statens nationale hovedsamling på det udøvende teaterområde, overflyttet til Det kongelige Bibliotek på Slotsholmen som en særsamling med tilknytning til Håndskriftafdelingen.

Manuskripter vil fortsat blive indsamlet i samarbejde med Selskabet Dramatisk Bibliotek og Danske Dramatikeres Forbund, ligesom Dramatisk Bibliotek fortsat vil kunne modtage gaver, såvel i form af bøger, manuskripter og materialesamlinger som private tilskud efter de derom gældende regler.

Til den daglige ledelse af Dramatisk Bibliotek er udpeget Det kongelige Biblioteks fagreferent i teatervidenskab, forskningsbibliotekar Poul Nielsen.

Som støtte for Dramatisk Biblioteks virksomhed er etableret et kontaktudvalg bestående af formanden for Dramatisk Biblioteks bestyrelse, magister Christian Ludvigsen, forskningsbibliotekar Poul Nielsen samt 3 repræsentanter udpeget af Selskabet Dramatisk Biblioteks repræsentantskab.

Dramatisk Biblioteks kortkatalog er allerede indlagt i Det kongelige Biblioteks online- og bibliotekssystem REX, for herved at give brugerne forbedret adgang til samlingen.

Sommerkoncerter

Traditionen tro afholdtes sommerkoncerter i bibliotekets have, ved statuen af Søren Kierkegaard.

I 1990 var programvalget på forhånd nogenlunde givet: To af Danmarks store komponister havde jubilæumsår; Det var 100-året for Niels W. Gades død, og 125-året for Carl Nielsens fødsel.

Ved koncerten 21. juni spillede blæserensemblet *Selandia* Mozarts Jagtkvartet KV 458 B-dur og Carl Nielsens Blæserkvintet. 29. juni sang universitetskoret *Lille Muko* sange af bl.a. Niels W. Gade, Carl Nielsen, György Ligeti og Paul Hindemith.

Hjalmar Söderbergsällskapet besøger Det kongelige Bibliotek

I anledning af Hjalmar Söderbergsällskapets besøg i Det kongelige Bibliotek 19. maj 1990 arrangerede førstebibliotekar Annika Salomonsen en udstilling om forfatteren Hjalmar Söderbergs forbindelser i Danmark. Som tak modtog Det kongelige Bibliotek et eksemplar af bogen *Hjalmar Söderberg. Ett författarliv* af Bure Holmbäck, formand for selskabet.

DANIDA-stipendiater i Bogbinderiet

Konservatorerne Kwama Apiah-Boateng og Vivian Ago Tibboh fra the National Archives of Ghana har som følge af et DANIDA stipendiat gennemgået et undervisningsprogram vedrørende "Preservation and Conservation of Archival Materials" i Bogbinderiet, Restaurerings- og Konserveringsværkstedet i perioden 1. marts - 5. september 1990.

Undervisningsprogrammet var tilrettelagt af Bogbinderiet, Restaurerings- og Konserveringsværkstedet og blev gennemført i samarbejde med bl.a. Rigsarkivet, Landsarkivet for Sjælland, Kunstakademiets Konservatorskole og Danmarks Biblioteksskole.

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

Håndskriftafdelingen har i perioden erhvervet en væsentlig korrespondance mellem H.C. Andersen og juristen Otto Müller, ialt 12 breve; hertil Otto Müllers afskrift af Andersens digt "De Danskes Afskeedssang i Paris den 8. Aug 1833", tre små vers udvekslet mellem Andersen og Müller, samt en blyantstegning formentlig forestillende Otto Müller - udført af hans broder Adam Müller.

Maleren og tegneren Achton Friis: Manuskripter, rejsedagbøger og optegnelser.

Forskellige Aksel Sandemose-papirer, således forfatterens dagbog 1919-22, trykmanuskriptet til "Vi pynter oss med horn" (kap. 4-5), Sandemoses fortegnelse over "Noveller og større Arbejder", samt nogle breve til Sandemose, deraf 9 fra Tom Kristensen, 2 fra Kai Hoffmann og 3 fra Hans Brix.

Beretning fra Søofficeren og Grønlandsfareren E. Bluhme fra hans tjeneste i den franske marine (1857); hertil 42 dokumenter vedrørende familien Bluhme og tre breve fra Peter Freuchen.

Forfatteren Marie Bregendahl: Manuskript til hidtil ukendt skuespil i fire akter (stykket har været anset for tabt), novellen "En Livsopgave", fragment af novelle, kladder, ud klip m.v.

Sceneinstruktør, skuespiller Erling Schroeders efterladte papirer.

Breve til professor Kr. Sandfeld.

Lektor V. Østerberg: Afhandlinger om "Hamlet", med bilag.

Fangstmand Ejnar Falsø: Fire dagbøger, 1919-21, vedrørende motorskonnerten "Dagny"s forlis i Nordøstgrønland, bilagt 2 fotografier og diverse avisudklip.

Forlagsmateriale fra forlaget Løkke 1958-90.

Malerens August Carl Lorange: 15 familiebreve fra Rom og Cairo 1869-74, samt andre breve og tryksager 1870-75.

Læge Tage Philipsons efterladte papirer, heri omfattende korrespondance med psykoanalytikeren Wilhelm Reich.

Professor J. Prytz Johansens familiearkiv.

Forskningsbibliotekar Steen Johansens efterladte papirer.

Konservator Birgitte Dall's efterladte papirer.

Desuden har afdelingen erhvervet en række andre samlinger og enkelte papirer. Opmærksomheden henledes på, at nogle af de nyerhvervede sager af forskellige årsager må holdes utilgængelige indtil videre.

Judaistisk Afdeling

Judaistisk Afdeling har fra S. Griegst modtaget en boggave bestående af hebraica og judaica.

Kort- og Billedafdelingen

Portræt af forfatteren Harry Søiberg, tegnet i Rom 1923 af Johannes Ølsgaard.

En samling portrætter m.v. hidrørende fra boet efter skuespilleren og sceneinstruktøren Erling Schroeder.

En mindre samling glasnegativer, fotograferet af pastor Ove Ingerslev Baastrup. Fra overlæge Jens Baastrup.

En større samling danske og udenlandske cirkusplakater, samt originaltegninger, bl.a. som forlæg for plakater. Plakaterne forefindes også som dias. Fra Anders Enevig.

Museale Funktioner

Museale funktioner har ved Kulturværdiudvalgets medvirken indlemmet et bind af den berømte tyske renaissancebogbinder Jakob Krause. Bindet omfatter: Der Dritte Theil. Des Alten Testaments. Darinnen alle Propheten beide grosse vnd kleine/sampt anderen (wie hernach verzeichnet) begriffen sind. Verteuscht durch Doctor Martin Luth. 1575. Gedruckt zu Franckfurt ... - Erhvervelsen er omtalt i artiklen side 39-42.

Orientalisk Afdeling

Orientalisk Afdeling har erhvervet 15 ark tyrkisk ebru (bakkemarmoreret papir); 7 er købt i Istanbul 4. april 1990, 8 er af kunstneren Hikmet Barutçugil, skænket afdelingen som gave.

Hivop! - der have alt de oppe
 En af de fire Hønsfroppe.

Udstillingslån

Danske Afdeling har leveret materiale til *Max und Moritz*-udstillingen på Wilhelm-Busch Museet i Hannover. Den berømte børnebog fejrede sin 125 års fødselsdag i 1990, og biblioteket bidrog med den gennemkolorede *Karls og Peters Spilopper* fra 1865.

Kortsamlingen har til Badisches Landesmuseum, Karlsruhe, udlånt 2 kort: Plan Kristianopol af Samuel Pufendorf, 1696, og Plan Projekt tel Christianshavn af Johan Sems, 1617. Kortene vist på udstillingen *Klar und lichtvoll wie eine Regel - Planstädte der Neuzeit*, på Karlsruher Schloß i anledning af Karlsruhes 275 års jubilæum.

Personalialia

Førstebibliotekar Steen Bille Larsen deltog 12.-13. juni 1990 i Danmarks Forskningsbiblioteksforenings årsmøde i Vejle; deltog 27.-30. juni 1990 i Edinburgh i Liber's årlige konference; er april 1990 indtrådt i bestyrelsen for Dansk Bibliotekshistorisk Selskab; er maj 1990 indtrådt i Bevarings- og Kassationsudvalget, Statens Bibliotekstjeneste.

Førstebibliotekar Ulf Haxen deltog 7.-9. maj 1990 i Trondheim i Fjerde Nordiske Kongress i Judaistikk.

Forskningsbibliotekar Ivar A.L. Hoel fratrådte 31. maj 1990 for at tiltræde stillingen som overbibliotekar ved Danmarks Biblioteksskoles Bibliotek.

Konstitueret overbibliotekar, førstebibliotekar Karl Krarup deltog 23.-24. april 1990 i Stockholm i NORDINFO Forseminar om Organisationsspørgsmål; deltog 30. april med oplæg vedr. betydningen af kulturøkonomiske undersøgelser for de større statslige kulturinstitutioner i Kulturministeriets seminar vedr. kulturøkonomi på Danmarks Biblioteksskole; deltog 9.-11. maj 1990 i Bruxelles i European Conference on Library Automation and Networking; deltog 12.-13. juni 1990 i Vingsted Centret i Danmarks Forskningsbibliotekarforenings årsmøde.

Bogbindermester Knud Erik Larsen fratrådte 31. maj 1990 som leder af Det kongelige Biblioteks Bogbinderi, Restaurerings- og Konserveringsværksted.

Forvalter Leo Poulsen er valgt til kasserer i Foreningen af Medarbejdere ved Danmarks Forskningsbiblioteker.

Fungerende afdelingsleder, forskningsbibliotekar Stig Rasmussen var 30. marts-6. april 1990 på studierejse til Istanbul og deltog herunder i Middle East Libraries Committee Internationals' konference på Marmara Üniver-

sitesi 2.-4. april og gav på konferencen en introduktion til Det kongelige Bibliotek, Orientalisk Afdeling og REX/REGINA; deltog 18. april 1990 som medlem af panelet i et temamøde på Danmarks Biblioteksskole om forskningsbibliotekerne som sektorforskningsinstitutioner.

Førstebibliotekar Annika Salomonsen deltog 7.-8. maj 1990 i Koninklijke Bibliotheek Bruxelles i møde i European Library Automation Group; deltog 9.-11. maj i First European Conference on Library Automation & Networking i Palais des Congres, Bruxelles.

Bibliotekar Susanne Sugar deltog 16.-18. maj 1990 i konference "Vi der valgte mælkevejen" i anledning af musikbibliotekarernes 25 års jubilæum, på Gilbjerg hoved Kursuscenter, Gilleleje.